

Csóti György: Tényleges és teljes körű autonómia, mint az elszakított nemzetrészek megmaradásának reális biztosítéka

Helyzetfelmérés

Kilencvennégy évvel ezelőtt a felelőtlen nagyhatalmi politika és a Közép-Európában évszázadok óta velünk együtt élő nemzetek akkori vezető politikusainak féktelen mohósága darabokra szakította az ezer esztendős Magyarországot. A trianoni békediktátum hazánk területének kétharmadát, magyar lakosságának egyharmadát idegen fennhatóság alá helyezte. A trianoni sebek máig nem gyógyultak be, Trianon következményei rányomják bélyegüket mindennapjainkra. A békediktátum következtében 3,4 millió magyar került idegen fennhatóság alá az utódállamokban, közel a fele az új magyar határ mentén egy tömbben. Magyarország saját magával lett határos. Ehhez fogható gyalázatot az újkori Európában csak Lengyelország szenvedett el, amikor 1815-ben a Szent Szövetség felosztotta. Az elcsatolt területeken ma mindössze 2,2 millió magyar él a 2011-es népszámlálás alapján. Ugyanakkor a környező népek lélekszáma két-háromszorosára nőtt ez idő alatt. Ezt alapul véve ma legalább 7 millió magyarnak kellene élni a szomszédos országokban. E helyett 2,2 millió él csupán. (Megjegyzendő azonban, hogy az elszakított területeken élő magyarok lélekszáma a hivatalos népszámlálási adatoknál bizonyosan magasabb. Az asszimiláció első megnyilvánulási formája, hogy számosan félelemből, jobb társadalmi előremenetel reményében, vegyes házasságban élve gesztusként a házasárs iránt, vagy egyszerűen megalkuvásként, a többségi nemzethez tartozónak vallják magukat. Ez nem magyar magatartásforma, ez történelmi gyakorlat, ami emberileg érthető, de érzelmileg nem elfogadható. Ha fordul a helyzet, ezek az emberek ismét „bevallják” nemzeti hovatartozásukat. Sorozatban láttunk ilyen fejleményeket a második világháború idején. Magyar vonatkozásban legutóbbi érdekesség, hogy az Ausztriához csatolt, Burgenlandnak nevezett területen 1991-ben sokkal többen vallották magukat magyarnak, mint tíz évvel korábban. Az ok: „a magyar név megint szép lett, méltó régi nagy híréhez” ...) A magyarok részaránya az elcsatolt területen a helyi lakossághoz viszonyítva: Felvidéken 30 %-ról 10 %-ra, Kárpátalján 31 %-ról 12 %-ra, Erdélyben 32 %-ról 20 %-ra, Délvidéken 28 %-ról 14 %-ra csökkent. Mindez látszólag betudható a kényszerű elvándorlásnak, erőszakos asszimilációnak, kitelepítéseknek, tömeggyilkosságoknak, amelyek 1920 és 1990 között történtek. Azt hittük, a rendszerváltozások után, az euro-atlanti integráció kiteljesedését követően, mindez megszűnik. Nem így történt. 1991 és 2011 között mintegy 600 ezerrel csökkent az elcsatolt területeken élő magyarok száma. A harmadik évezred sem hozott változást, a magyarok lélekszáma a szomszédos országokban folyamatosan csökken. (Sajnos igaz ez a mai Magyarország területén is, de sokkal kisebb mértékben.)

A fenti állítás, miszerint a rendszerváltozások és az integráció nem hozott megoldást, másik igazolásául a szomszédos országok elmúlt években folytatott kisebbségpolitikájának elemzése szolgál. Általánosságban megállapítható, a többségi nemzeteknek csak addig van szükségük a magyarokra, amíg a belpolitikában, olcsó ígéretésekkel, koalíciós partnernek megnyerik, vagy külpolitikai megfontolásokból, jó bizonyítványt akarnak felmutatni a nemzetközi közösség felé. Amint nincs rájuk szükség, ejtik őket, és az ígéreteket azonnal visszavonják, sokszor még az elért kis eredményeket is felszámolják. A kis lépések politikája tehát nem hozott semmi érdemleges eredményt, a külhoni magyarság „porlik, mint a szikla”.

A megmaradás feltételei

Mi a megmaradás feltétele? ***Az anyanyelv korlátlan használata az élet minden területén a születéstől a halálig, a nemzeti kultúra ápolásának és gyakorlásának joga külső feltételek nélkül, egyenrangú állampolgárság az adott országban, pénzügyi és gazdasági függetlenség.*** Európai uniós szóhasználat: a szubszidiaritás elvének biztosítása. Miután Szlovákiában, Ukrajnában, Romániában és Szerbiában nem ismerik el az ott élő magyar nemzeti közösségeket államalkotó tényezőnek, tehát nem egyenrangú állampolgárok, ezért csak a tényleges és teljes körű autonómia biztosíthatja szülőföldön boldogulásukat és fennmaradásukat. Tényleges, tehát nem olyan, mint

Petru Groza korában a Magyar Autonóm Tartomány Erdélyben. Teljes körű, vagyis személyi elvű, kulturális és területi autonómia valamelyik formája, vagy ezek kombinációja. Csak ez által biztosítható ugyanis az önrendelkezés a szórványban és a tömbben élőknek egyaránt. Kérdés, milyen feltételek teljesülése esetén jöhet létre az autonómia?

Egy számszerű kisebbségben élő őshonos nemzeti közösség autonómiájának megvalósításához három feltételnek kell teljesülnie:

- az adott közösség elszánt akarata, hajlandósága az áldozatvállalásra,
- megfelelő jogi alap és/vagy meglévő nemzetközi gyakorlat,
- többségi nemzet egyetértése és/vagy külső erő kényszerítő nyomása.

Nézzük az első feltételt: **van-e akarat és készség az áldozatvállalásra?** Sajnos ezen a téren nem állunk jól. Az elmúlt közel egy évszázad borzalmi, csalódásai, kilátástalanságai félelmet ültettek el az elszakított nemzetrészekbe. Ez leginkább a Benes dekrétumok által sújtott, kollektív bűnösséggel vádolt felvidéki magyaroknál tapasztalható. A probléma azonban többé-kevésbé fennáll valamennyi szomszédos országban élő magyar nemzeti közösség esetében. Ennek következménye, hogy inkább vállalják az elvándorlást a mai Magyarországra, vagy ami még ennél is szomorúbb, harmadik országokba is. Számosan a kikényszerített asszimilációt választják. Sokan úgy gondolják, egy életük van, nem vállalják a bizonytalan kimenetelűnek gondolt harcot. Ezt a mentalitást a rendszerváltozásban és az euro-atlanti integrációban való ez irányú csalódások táplálják. Ezen kellene túllépni, rámutatva a valós realitásokra, melyeket a másik két feltétel teljesülése nyújt. E téren a székelyek elmúlt két esztendőben tapasztalható autonómia törekvései hozhatnak áttörést. A Délvidéken is elindult valami, a kulturális autonómia csírái megjelentek. Látni kell azonban, hogy folytatás ott (is) csak akkor lesz, ha szerb barátainkat jó szándékú külső erő erre rákényszeríti.

Van-e jogi alapja a magyaroknak az autonómiához? Ez a második kérdés, a következő feltétel. Az őshonos magyar nemzeti közösségeknek alanyi jogon jár az önrendelkezés az utódállamokban. Születésük helye adja meg ezt a jogot: ott születtek, ahol őseik éltek és alkottak évszázadokon át. Falvakat, városokat építettek, gazdag kultúrát teremtettek, és vérükkel védték azt a földet, ahol utódaik ma élnek. Joguk van tehát nemzeti identitásuk megtartásával szülőföldjükön teljes életet élni. Ezt a jogot számos európai irányelv, az Európa Tanács ajánlásai (többek között az 1201/1993-as, 1832/2011-es, valamint az 1985/2014-es) és Európa számos országában kialakult gyakorlat támasztja alá. Dél-Tiroltól kezdve Katalónián át a belgiumi németekig lehetne sorolni a számos példát az Európai Unión belül. (Az EU-n kívül is létezik ilyen gyakorlat!) Ezek a területek számos esetben történelmi gyökerekkel rendelkeznek a létező autonómia, de sok esetben 20. századi, áldozatok követelése küzdelem során sikerült kivívni az önrendelkezési jogot. (Lásd első feltétel!) Fentiek túlmenően az Európai Unió Alapjogi Chartájából is levezethető az autonómia iránti jog. Bár ez a dokumentum csak az egyéni jogok biztosításával foglalkozik, de létezik olyan jogértelmezés, miszerint ha az egyének joga van például anyanyelvén beszélni és nemzeti kultúráját gyakorolni, akkor ezt társaságban művelve, már kollektív jogról beszélhetünk. Mindezekből látható, hogy a három feltétel közül a jogi feltétel egyértelműen adott a magyarság számára.

Mindezek után nézzük meg, **van-e fogadókészség a számszerű többségben lévő nemzetek részéről az autonómiára?** Sajnos egyértelműen megállapítható, hogy jelenleg nincs. Tisztában kell lennünk azzal, hogy szomszédaink többségének (talán valamennyinek) eltökélt szándéka hosszú távon az adott országban élő őshonos magyarság asszimilálása, vagy a szülőföld elhagyásának kikényszerítése. Erről a szándékról azonban többségük biztosan lemond, ha belső és külső körülmények erre késztetik őket, és országuk területi épségét ezzel párhuzamosan (vagy éppen ez által!) biztosítva látják. Elszánt összmagyar fellépés és megfelelő nemzetközi nyomás tárgyalásztalhoz kényszerítheti a szomszédos országok politikai vezetőit. Minden felelősen gondolkodó európai politikusnak tisztában kell lennie azzal, hogy földrészünkön csak akkor lesz társadalmi béke, politikai stabilitás és gazdasági prosperitás, ha az őshonos nemzeti közösségek (is) teljes körű és tényleges önrendelkezési jogot kapnak. Különösen igaz ez a Kárpát-medencében. Nyugodtan kimondhatjuk: Európában létezik egy

megoldatlan magyar ügy. A huszadik századi történelmi igazságtalanságokat (békediktátumokat) számos nemzetnek sikerült már helyre tenni, a magyaroknál ennek még a nyomát sem látni. Hozzánk hasonló helyzetben csak a szerbek és az oroszok vannak. Nekik új ez a helyzet, mi már csaknem egy évszázada szenvedünk tőle. A második világháború az első utáni igazságtalan békeszerződések következménye volt. A győztesek nem tanultak korábbi hibáikból, megismételték az igazságtalanságokat, sőt sok helyen még tetézték is azt. A kétpólusú világrend kialakulása megakadályozta a megalázó sorsba taszított nemzetek érdekeinek érvényesítését. A negyedszázada elindult rendszerváltozások azonban kiszabadították a szellemet a palackból. Két évtizedes vergődés után most történelmi esély adódna az öreg kontinens sorsának jobbra fordítására, nem csak az integráció elmélyítésével és bővítésével, hanem a benne élő népek, nemzetek saját akaratuk szerinti boldogulásának biztosításával. Szabad népek szabad akaratukból békét, stabilitást és gyarapodást biztosíthatnak Európában. Ha egy részüktől megtagadjuk az önrendelkezést, mindennek az ellenkezője történhet. Ezt kell felismerni a „nemzetközi közösségnek”, a többi már magától adódik. Első lépésként az Európai Uniónak belső jogrendjébe kellene emelnie az Európa Tanács vonatkozó ajánlásait.

Tennivalók

Fenti folyamatot remélve és azt ösztönözve, de ettől függetlenül is, a magyar kormánynek és valamennyi magyarországi felelős politikai erőnek élnie kell a külső ráhatás, a jó értelemben vett politikai nyomás eszközével mindazon szomszédunk vonatkozásában, ahol erre szükség van. Jelenleg, különböző mértékben, négy relációban látható ilyen szükségesség. A 2010-es nemzetpolitikai fordulat után, az elmúlt három évben nem volt túl kegyes hozzánk a sors, ami a nemzetközi kapcsolatokat illeti. A most kezdődő négy esztendőben azonban várhatóan lényegesen megnő nemzeti érdekérvényesítő képességünk a nemzetközi politikában. Ezzel nyilvánvalóan élni fogunk. Fontos alapelv ugyanakkor, hogy az elszakított nemzetrészek ügye nem külpolitikai kérdés, hanem egy speciális belügy, melynek külpolitikai vonatkozásai is vannak. Ez az alapvetés önmagáért beszél, kifejtése itt most felesleges. Az elszakított nemzetrészeknek meg eltökélten harcolniuk kell igazukért. Nem külön-külön, hanem együtt, összefogva az egész Kárpát-medencében, mert Szabó Dezső igazsága ma is érvényes: ***minden magyar felelős minden magyarért!***